

พ.ศ. 2535

การเลือกใช้บริการรักษาโรคแผนพื้นบ้านและแผนปัจจุบัน : กรณีศึกษาเฉพาะวัดโพธิ์ทองบน
และโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี

Alternative choice of Traditional and Modern Therapy : Case Study
at Wat Phothongbon and Phra Nangklao Hospital Nontaburi Province

อภินันทนาการ
จาก
ปณิธานของคณะผู้จัดทำ

กัญญาสุดา เพรากอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนธรรมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2534

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเลือกใช้บริการรักษาโรคแผนพื้นบ้านและปัจจุบัน : กรณีศึกษาเฉพาะ
วัดโพธิ์ทองบนและโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย ทิพย์สุดา เฒ่าทอง

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ราตรี มฤคทัต อ.บ.(เกียรตินิยมอันดับ 2), อ.ม.

Doctorat de L'EHESS Paris

ดวงพร คำณูวัฒน์ นศ.บ., M.A.

พูนพิศ อมาตยกุล พ.บ., M.A.

วันที่สำเร็จการศึกษา

22 พฤศจิกายน พ.ศ.2534

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การเลือกใช้บริการรักษาโรคแผนพื้นบ้านและแผนปัจจุบัน : กรณีศึกษาเฉพาะวัดโพธิ์ทองบนและโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี" เป็นการศึกษาในเชิงมานุษยวิทยาเพื่อศึกษาบทบาท วิธีการรักษาโรคทั้งการรักษาแผนพื้นบ้านและแผนปัจจุบัน ซึ่งมีองค์ประกอบสามส่วนคือ ผู้ให้การรักษา กระบวนการรักษาและผู้มารับบริการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้การรักษาแผนพื้นบ้านที่วัดโพธิ์ทองบน มีทั้งบรรพชิตและฆราวาส ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เป็นการแสวงหาความรู้เอง ด้วยความสนใจหรือจากการประสบปัญหาเป็นหลักสำคัญ การทำงานมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยโดยไม่หวังค่าตอบแทน ส่วนผู้ให้การรักษาแผนปัจจุบัน มีกระบวนการเรียนรู้ซึ่งต้องสำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ทางการรับรอง โดยมีสิ่งตอบแทนคือเงินเดือน

กระบวนการรักษาโรคมีการตรวจวินิจฉัยโรคก่อนให้การรักษา ส่วนการรักษาโรคมีความแตกต่างกันคือ การรักษาโรคที่วัดโพธิ์ทองบนใช้วิวิบุตยไสยศาสตร์และสมุนไพร กระบวนการไม่สลับซับซ้อน ส่วนกระบวนการรักษาโรคที่โรงพยาบาลพระนั่งเกล้าหรือแผนปัจจุบันนั้น ผู้มารับบริการต้องผ่านขั้นตอนหลายอย่าง กว่าจะได้พบแพทย์เพื่อรับการรักษา

รวมทั้งระเบียบวิธีการรักษาแบบสมัยใหม่ที่ทางโรงพยาบาลกำหนด เมื่อเข้ารับการรักษา
ในหอผู้ป่วย

ผู้มารับบริการที่วัด โนรีทองบน มีทั้งผู้ป่วยที่ปรากฏอาการทางกายชัดเจนสามารถ
มองเห็นและรู้ได้ด้วยตนเอง และผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากความเชื่อ หมอพื้นบ้าน
จะอธิบายให้ผู้ป่วยรู้และเข้าใจสาเหตุแห่งโรคแล้วจึงทำการรักษาให้ ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษา
แผนพื้นบ้านเนื่องจากได้รับคำแนะนำจากผู้ใกล้ชิด มีความกลัวและไม่เข้าใจในกระบวนการ
รักษาแผนปัจจุบันมีปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งมีความเชื่อว่าความเจ็บป่วย
เกิดจากการกระทำของสิ่งที่มีอำนาจลึกลับ ซึ่งการรักษาแผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาให้
หายได้ ส่วนผู้ป่วยที่มารับการรักษาในหอผู้ป่วยอายุรกรรมโรงพยาบาลพระนั่งเกล้าเป็น
ผู้ป่วยโรคเรื้อรังเช่นโรคเบาหวาน โรคอัมพฤกษ์ โรคความดันโลหิตสูง โรคหอบหืด และ
โรคมะเร็ง ผู้ป่วยเหล่านี้เป็นผู้ที่เคยรับการรักษาแผนพื้นบ้านหรือรับการรักษาควบคู่กันทั้ง
สองแผน

Thesis Title   Alternative Choice of Traditional and
Modern Therapy : Case Study at Wat
Phothongbon and Phra Nangklao Hospital
Nontaburi Province

Name   Tipsuda Nanetong

Degree   Master of Arts (Cultural Studies)

Thesis Supervisory Committee

    Ratrie Marukatat, B.A., M.A., Doctorat
    de L'EHESS Paris

    Duangporn Kumnoonwat, B.A.(Communication
    Arts) M.A.

    Poonpit Amatyakul, M.D., M.A.

Date of Graduation   22 November B.E. 2534 (1991)

Abstract

This is an anthropological study in traditional and modern therapy in Nontaburi Province ; Wat Phothongbon and Pra Nang Klao Hospital were selected for the field study.

It was found that the traditional medicine is still practiced among a certain group of the population (depending on socio - economic factors) who live in Nontaburi and Bangkok. The etiology is supernatural. The curers are buddist monk and laymen. The therapeutic process is simple and harmonious with the patients'beliefs.

At the hospital, the process of modern therapy is complicated and the high technology make the patients afraid and they do not understand. Furthermore there are problems in

communication between the practitioners and the patients. The patients in the medical inpatient ward suffer from cancer, hypertension, diabetesmilitus, asthma and paralysis, many of which are chronic. These people have experience in both the traditional and the modern therapy.

